

Nekteri starši imajo pa otroke čez vse radi; prva in največja skerb jim je, da izpolnijo vse, karkoli otroci poželé. Od tod pa prihaja šoli zopet polno težav. V šoli, namesto da se takim otrokom volja spolni, se morajo vdajati učiteljevi volji. On ne more, da bi jim stregel, temuč mora z njimi ravnati, kakor z drugimi gojenci. Lahko vidiš, kako se serdijo in jezijo starši nad učiteljem, ker mu njih otrok ni ljubši in dražji od drugih, kako še celó kolnejo učitelja, ker ni otrok konec šolskega leta darila dobil i. t. d.; to pa se večidel vse godi v pričo otrok. — Ali ni naravno, da potem otrok ne hodi rad v šolo, da ne ceni svojih učencov in prednikov? Tako, namesto da šola in domača hiša z združenimi močmi izrejata, podira hiša vse to, kar se je v šoli sozidalo. Vidi se iz tega, koliko težja je učiteljeva naloga, ako se domača hiša in šola lepo ne porazumljavata, in koliko truda in muke je treba učitelju, da more v več letih saj nekoliko storiti za otroško izrejo. Pa kako svet ceni to delo učiteljevo? Vprašajmo kogarkoli, čemu ta pa uni svoje otroke v šolo pošilja, in odgovoril bo, da jih le zato pošilja, da se naučijo brati, pisati in nekoliko rajtati; — to je vse, kar on od šole vé in od nje pričakuje; da more šola še kaj važnejšega opravljati, mu še na misel ne pride. Svet misli navadno samo na eno polovico učiteljeve dolžnosti, in ker meni, da je ta polovica zeló lahka, ne ceni ne šole, ne učitelja. Zato so bile in so še nekatere učiteljske plače tako male, da si človek še najpotrebnejših reči za vsakdanje življenje ne more pripraviti. Koliko vse to šoli škoduje, vsak lahko vé; jaz sem le nekoliko dokazal, kako težavno je učiteljeva naloga in kako ljudje poverhno mislijo od šole, ter večidel malo cenijo učitelja in sad njegovega truda.

L. Bošič.

Praktična slovensko - nemška gramatika.

(Dalje.)

Drugi predelek.

Razširjeni stavki.

XII. Četerti sklon.

Razgovor. V prvem predelku govorili smo izključivo le od golih stavkov, ki obstoje iz samega podsebka (Subjekt)

in povedka. Pregibali smo takšne stavke v sedanjem, prešlem in prihodnjem času; stavljali smo jih v navadni, prestavljeni in prašavni red besedni. V tem predelku govorili bomo pa od razširjenih stavkov. Dostikrat je namreč potreba podsebk ali povedku dodevati še drugih besedi, da je govorjenje bolj popolno, post.: Učenik podučuje. Tu ne vem, koga podučuje. Če hočem to zvediti, vprašati moram: koga podučuje učenik? Voli vlečejo; kaj pa? Prodajamo; kaj pa? — Otrok se zahvaljuje; komu pa? Gospodar ukazuje; komu? Bog je milostljiv; komu? — Bukve so snažne; čigave? Dnevi so kratki; kateri? Oče se spominja; česa? Bogatin se sramuje; česa?

Vidimo tedaj, da nam je v teh in enacih stavkih treba dostaviti še drugih imen, s katerimi odgovarjamo na zgoraj navedene vprašanja. Kakor pa vprašanja stavljamo, tako moramo pa tudi besedo, ime ali zaime prenarajati, to pa pravimo po slovnica, „imena sklanjati“, in besedna oblika, ktero po raznih vprašanjih za odgovor dobivamo, imenuje se sklon.

Nekaj od terminologije (besedoslovja). Nemci imenujejo sklone - Endungen, Fälle. Endungen (končavke) ima pa tudi časovnik, zavoljo tega razločujejo: Fallendungen, Personenendungen. Nekteri gramatikarji rabijo: Werfall, Wessenfall, Wemfall, Wenfall. Ali to je resnično in tudi smešno. Ich bin in der Kirche . . . Das Wort in der Kirche steht im Wemfalle und ich muss nach diesem Worte fragen: Wo bin ich. In tako se od vsih sklonov, kateri zavisijo od predlogov, zamore reči.

Naj bolj resnično bi bilo morda reči 1., 2., 3., 4. Fall.

Vse jedno je pa, kakor se reč imenuje, samo to je potrebno, da se učenik terminologije, ktere se je poprijel, stanovitno derži, ker otroci zamenjajo ime z rečjo, ali vsaj se motijo, če se učenik ne derži stanovitno ene terminologije. Sklonov razločuje naša gramatika le čvetero, kar je v nemskem zadosti, v slovenskem razločujemo pa 6 raznih sklonov, ki imajo prav karakteristične imena, p.: 1. imenovaven, 2. toživen, 3. rodiven, 4. dajaven, 5. skazaven, 6. storiven (Metelko).

IV. sklon.

Odgovorite na tele vprašanja v celih stavkih! Koga podučuje učenik?

a) Koga opominja gospodar? Koga obiše zdravnik? Koga sodi sodnik? Koga svari gospodinja? Koga ljubijo mati? Koga je naprosila gospodinja (ob času žetve)? Koga podučuje učiteljica? Koga varuje pestura (pesterna)?

b) Kaj so pokosili kosci? Kaj seka dervar? Kaj stavi tesar na hišo. — Kaj je dekla pomila? Kaj zakuri dekla? — Kaj je vertnar sadil? Kaj prodaja usnjar?

c) Kaj ali koga pase pastir? Kaj ali koga je gospodar na sejmi kupil? Kaj ali koga zakolje mesar? Tisto besedo, po kateri vprašamo z vprašanjem koga ali kaj, stavimo v 4. sklon.

Kaj pristavljamo imenom moškega spola v četrtem sklonu, kako spreminjamo imena ženskega spola v 4. sklonu, kako pa imena srednjega spola?

Pazite, pri osebah vprašamo z besedico koga (c. a.), pri stvareh pa z besedo kaj. Ktere vprašavke pa rabimo pri živilih? Kako razločujemo 4. sklon moškega spola pri imenih živih ali neživih?

Tako naj skuša učitelj pojasnovati 4. sklon v slovenskem.

Poglejmo sedaj, kaj gramatika govori. „Četerti sklon se stavi na vprašanje: Koga? kaj?“

Navede pa potlej 3 imena in zaimke v 1. 2. in 3. osebi v edinem številu. Učenik naj to tako pojasnuje, da stavlja toliko vprašanj, kolikor je imen in zaimen. Eden učencev naj vpraša, drugi naj mu pa odgovorja, tako se razgovor oživilja.

Opombico spodaj navedeno naj bi si vsak, ki količkaj hoče izobražen Slovenec veljati, dobro za ušesa zapisal. „V nikavnih stavkih, kadar se v slovenskem drugi sklon namest četrtega rabi, se v nemškem rabi vselej četerti.“

Posebno radi pregrešimo se Slovenci, koji se nismo slovnice učili, zoper to vodilo, in tudi v jedernatih spisih se najde ta pomota.

(Dalje prih.)

Pomenki

o

slovenskem pisanji.

XXXIV.

U. Zadnjič že sem te hotel vprašati, kaj pomeni beseda